

SZÉKELY CSENGE

Történelem
BA, 1. félév
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Témavezető:
Ciegerné Novák Veronika
egyetemi docens, ELTE BTK

DIABOLIZÁCIÓ ÉS TESTFELFOGÁS - A FARKASFELFOGÁS VÁLTOZÁSA MAGYARORSZÁGON A KÖZÉP- ÉS KORA ÚJKOR FOLYAMÁN

Kulcsszavak: farkas, farkasember, boszorkányperek, testfelfogás, diabolizáció, küldött farkas, metamorfózis, hibrid

A dolgozat a közép- és kora újkor folyamán az ember testhez és farkashoz fűződő viszonyát, ennek változását vizsgálja, melyek összekapcsolódása a farkasemberekben jelenik meg. A célom, hogy ezen keresztül bemutassam a világkép és a testfelfogás változását.

A középkor előtti időkben a farkashoz való viszonyulás tartalmazott negatív és pozitív vonásokat egyaránt, de a farkas képe a középkor folyamán fokozatosan elstétült, amelynek jele sokféle műfajban tetten érhető. A dolgozatban a bestiáriumokban a farkas és az ördög analógiába vonását fogom vizsgálni, míg a farkasember-történeteken keresztül a középkori vérfarkas képzetet mutatom be.

A kora újkorra a farkas diabolizációja kiteljesedett, amely legkifejezőbbben a boszorkányperekben érhető tetten. A középkorban jelenlévő, alapvetően nyitott(abb) emberi testre való reflexió megváltozott, a test határai lezárultak. Az ember mikrokozmoszá vált a makrokozmoszban és az isteni teremtés tökéletességét tükrözte. Éppen ezért ezen határok átlépése, tehát a farkassá változás is, csak az ördög segítségével volt végrehajtható. Ezért a farkas az ember életterébe betörő, a rosszszindulatú boszorkány hatása alatt álló kártékony vaddá vált, illetve farkassá változó ember az ördög szolgájává.

Ezután a nyugat-európai boszorkányüldözések hullámába késve bekapcsolódó magyar boszorkányperek kontextusában elhelyezem és elemzem azokat az iratokat, melyekben megjelennek a diabolizált farkasok, farkasemberek. Vizsgálatom során annak kimutatására töreksem, hogy a diabolizáció oka – a kutatásban már elfogadott katalizátorok mellett (ilyen például a környezeti változások, a reformáció és ellenreformáció hatása) – a testfelfogás megváltozása. Forrásaimat a kora újkori magyar boszorkányperek szövegei, illetve kiegészítésként a 20. században gyűjtött hiedelemelbeszélések szolgáltatták. A perekben már itt is tetten érhető a farkasember kapcsán az emberi testre, a test anyagára és formájának megváltoztatására adott reflexió, amely korábban még nem tettenérhető. A határok átlépése az ördög segítségével történhetett meg, amely növelte a vallásos szorongást, illetve indukálta a test feletti uralom visszaszerzésének igényét. A boszorkányperekben a határok fenntartásáért megindult harc érhető tetten: a közösség fellépett a farkasok és a farkasemberek ellen.